

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
"ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ"

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова вченої ради НТУ «ХПІ»
почесний ректор, д.т.н., проф.

Леонід ТОВАЖНЯНСЬКИЙ

«22» вересня 2020 р.

ВИСНОВОК ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА
ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

Тема дисертації:	Науковий доробок професора В. О. Добровольського (1884–1963) в галузі матеріалознавства та загального машинознавства
Здобувач:	БАНДУС Вячеслав Олексійович

Висновок підготовлено рецензентами:

проф. каф. ІВТС, д.і.н., доц.
посада, науковий ступінь, вчене звання

Олена ТВЕРИТНИКОВА

доц. каф. УКІН, к.і.н., доц.
посада, науковий ступінь, вчене звання

Марина ГУТНИК

Харків, 2020 р.

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ.....	3
1. ВСТУП	4
2. НАДАНІ ЗДОБУВАЧЕМ ДОКУМЕНТИ ТА МАТЕРІАЛИ	4
3. РОЗГЛЯД ДИСЕРТАЦІЇ ТА НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ.....	5
3.1. Наукова новизна дисертації.....	5
3.2. Теоретичне та практичне значення результатів дисертації	6
3.3. Аналіз дисертації на відповідність вимогам.....	7
3.4. Аналіз наукових публікацій на відповідність вимогам.....	7
3.5. Висновки за розглядом дисертації та наукових публікацій:.....	12
4. АПРОБАЦІЯ ДИСЕРТАЦІЇ.....	13
4.1. Апробація матеріалів дисертації на конференціях.....	13
5. ВИСНОВКИ	14

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Тема дисертації:	Науковий доробок професора В. О. Добровольського (1884–1963) в галузі матеріалознавства та загального машинознавства
Здобувач:	Бандус Вячеслав Олексійович
Науковий керівник:	Завідувачка кафедри політології Одеського національного політехнічного університету, Доктор історичних наук, Професор Сухотеріна Любов Іванівна
Галузь знань:	03 – Гуманітарні науки
Спеціальність:	032 – Історія та археологія
Структурний підрозділ, де проводилася попередня експертиза дисертації:	Кафедра «Українознавства, культурології та історії науки» (УКІН) Факультету «Соціально-гуманітарних технологій» (СГТ) Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (НТУ «ХПІ»)
Рецензенти:	Професор кафедри «Інформаційно-вимірювальні технології і системи» (ІВТС) НТУ «ХПІ», Доктор історичних наук (07.00.07 – історія науки й техніки, 2018 р.), доцент кафедри «Інформаційно-вимірювальні технології і системи» (2012 р.) Тверитникова Олена Євгенівна Доцент кафедри «Українознавства, культурології та історії науки» (УКІН) НТУ «ХПІ», Кандидат історичних наук (07.00.07 – історія науки й техніки, 2010 р.), Доцент кафедри «Історія науки й техніки» (2014 р.) Гутник Марина Валеріївна

1. ВСТУП

Цей висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації підготовлено рецензентами відповідно до положень пункту 14 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, Затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, та надає оцінку відповідності дисертації вимогам пунктам 10, 11, 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, Затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167.

Підстава для проведення попередньої експертизи дисертації – пункт 15 Протоколу засідання вченої ради НТУ «ХП» № 4 від 03.07.2020. (<http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/vr/archives/2184>).

2. НАДАНІ ЗДОБУВАЧЕМ ДОКУМЕНТИ ТА МАТЕРІАЛИ

2.1. Здобувач надав структурному підрозділу, де проводилася попередня експертиза дисертації, наступні документи:

- дисертацію;
- висновок наукового керівника;
- академічну довідку про виконання відповідної освітньо-наукової програми.

2.2. Здобувач надав структурному підрозділу, де проводилася попередня експертиза дисертації, наступні додаткові матеріали:

- звіт перевірки дисертації на плагіат за допомогою Інтернет-сервісу StrikePlagiarism.com
- копії наукових публікацій здобувача із зазначенням вихідних даних відповідних видань.

3. РОЗГЛЯД ДИСЕРТАЦІЇ ТА НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ

3.1. Наукова новизна дисертації

3.1.1. Дисертація є завершеною науково-дослідною роботою, що виконана у вигляді спеціально підготовленої кваліфікаційної наукової праці на правах рукопису, яка комплексно аналізує діяльність професора В. О. Добровольського у становленні й розвитку українського машинобудування початку – середини ХХ ст.

3.1.2. Наукова новизна отриманих результатів:

- вперше охарактеризовано діяльність В. О. Добровольського як організатора галузевої технічної освіти та керівника науково-освітніх інституцій: Одеського політехнічного інституту, Челябінського механіко-машинобудівного інституту, Сталінградського механічного інституту;
- запропоновано періодизацію творчого шляху вченого за основними етапами його професійної діяльності;
- доведено результативність та практичну значущість наукових напрацювань В. О. Добровольського;
- обґрунтовано, що підготовка вченим семи видань підручника «Деталі машин» (1928–1954) у поєднанні з іншими його посібниками забезпечили методичну основу викладання дисципліни «Деталі машин» у вищих технічних закладах України та СРСР першої половини – середини ХХ ст.;
- систематизовано магістральні напрями діяльності вчених Одеського політехнічного інституту, що дозволяє аргументовано стверджувати про створення та ефективне функціонування науково-технічної школи машинобудування і матеріалознавства, фундатором якої був В. О. Добровольський; встановлено лідерів наукових напрямів, оцінено їхній внесок у розвиток машинобудування України;

Набули подальшого розвитку відтворення наукової діяльності вчених дослідних установ у галузі машинобудування.

3.2. Теоретичне та практичне значення результатів дисертації

3.2.1. Теоретичне та практичне значення результатів дисертації підтверджено участю здобувача у:

НДР 140-83 «Взаємодія держави та інститутів громадянського суспільства в науково-технічній діяльності Півдня України: ретроспективний аналіз», ДР 0117U003151. Строки виконання НДР: 01.2017 – 12.2021. Науковий керівник НДР: д-р істор. наук, проф. Л.І. Сухотеріна.

Участь автора – виконавець.

Матеріали дисертаційного дослідження Бандуса В.О. були впроваджені до експозиції музею в розділі «Життя та наукові досягнення В. О. Добровольського».

Участь автора – виконавець.

Результати дисертаційного дослідження можуть слугувати для популяризації здобутків українців у розвитку світової науки; використовуватися у навчальному процесі при викладанні дисциплін «Історія науки і техніки», «Деталі машин», «Історія України»; при підготовці спеціальних праць і довідників з історії галузевої науки, історіографічних, бібліографічних, енциклопедичних видань.

3.2.2. Результати дисертації здобувача використовуються, про що свідчать відповідні документи (наведені у додатку А2 дисертації):

в Одеському національному політехнічному університеті в лекційному курсі дисципліни «Теорія культури» та у експозиції музею університету в розділі життя та наукові досягнення В. О. Добровольського.

3.3. Аналіз дисертації на відповідність вимогам

Аналіз дисертації проводився на відповідність вимогам пунктів 10, 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, Затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167 та положень Вимоги до оформлення дисертації затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40.

Оформлення дисертаційної праці в цілому відповідає Вимогам до оформлення дисертації Затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України 12.01.2017 р. № 40.

Виявлені зауваження були виправлені або є незначущі.

Проведений аналіз свідчить що дисертація у цілому відповідає вимогам пунктів 10, 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, Затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167 та положень Вимоги до оформлення дисертації затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40.

3.4. Аналіз наукових публікацій на відповідність вимогам

3.4.1. Основні наукові та практичні результати досліджень опубліковані у період з 2016 року по 02.07.2020 року в 21 роботі, серед яких: 5 статей у наукових фахових виданнях України, 1 – у закордонному періодичному фаховому виданні, 15 – у матеріалах конференцій.

3.4.2. Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Бандус В. О. Перспективи застосування парових машин у дослідженнях професора В. О. Добровольського. *Питання історії науки і техніки*. №3. 2016. С. 47–53.

Бюлетень ВАК України, № 3, 2010 р.

2. Бандус В. О. Наукова діяльність В. О. Добровольського в 20-ті рр. XX ст. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Історія і філософія науки і техніки»*. Дніпро, 2017. Вип. 25. С. 182–189.

Наказ МОН України № 747 від 13.07.2015 р.

3. Бандус В. О. Розвиток ідей та дослідження загального машинобудування в Одеському політехнічному інституті учнями і послідовниками В. О. Добровольського. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. Запоріжжя: ЗНУ, 2018. Вип. 51. С. 420–426.

Наказ МОН України №1528 від 29.12.2014 р.

4. Бандус В. О. Організаційна діяльність В. О. Добровольського на посаді директора Одеського політехнічного інституту 1945–1957 рр. *Збірник наукових праць «Дослідження з історії техніки»*. Вип. 25. К.: Видавництво «Політехніка» КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. С. 66–72.

Постанова президії ВАК України № 1–05/6 від 06.10.2010 р.

5. Bandus V. O. The textbook «Parts of Machines» by V. O. Dobrovolsky and its importance for the development of higher technical education in Ukraine [Бандус В. О. Підручник «Деталі машин» В. О. Добровольського та його значення для розвитку вищої технічної освіти в Україні]. *Історія науки і техніки*. Т. 9. Вип. 14. К., 2019. С. 64–76. [https://doi.org/10.32703/2415-7422-2019-9-1\(14\)-64-76](https://doi.org/10.32703/2415-7422-2019-9-1(14)-64-76)

Наказ Міністерства освіти і науки України № 793 від 04.07.2014 р.

6. Bandus V. O. Scientific work of professor V. O. Dobrovolsky in the period 1945–1963. [Бандус В. О. Науковий доробок професора В. О. Добровольського у період 1945–1963 рр.]. *Scientific Journal Virtus*. June # 45, 2020. P. 190–193.

3.4.3. Оpubліковані праці апробаційного характеру:

1. Бандус В. О. Ранній етап наукової творчості В.О. Добровольського (1911–1916). *Актуальні проблеми розвитку освіти і науки в умовах глобалізації*. Матеріали II Всеукраїнської наукової конференції 28–29 жовтня 2016 р. Ч.ІІ. м. Дніпро. Дніпро: Роял Принт, 2016. С. 265–267.

2. Бандус В.О. Організаційна діяльність В. О. Добровольського в 20-ті рр. XX ст. *Двадцять друга всеукраїнська наукова конференція молодих істориків науки, техніки і освіти та спеціалістів за темою: «Шляхи відродження науки України»*, 14 квітня 2017 р., м. Київ. К., 2017. С.10–13.

3. Бандус В. О. Діяльність В. О. Добровольського на посаді завідувачого кафедрою «Деталі машин» ОП (1923–1941 рр.). *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання державно-правового розвитку України»*, 21–23 червня 2017 року, м. Одеса. С. 89–91.

4. Бандус В. О. Чинники формування В. О. Добровольського як науковця. *16-а Всеукраїнська наукова конференція «Актуальні питання історії науки і техніки»*, 5–7 жовтня 2017 р., м. Київ. Київ. С. 27–29.

5. Бандус В. О. Віктор Опанасович Добровольський, як один з організаторів досліджень в галузі загального машинобудування в одеському політехнічному інституті. *XXII Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки в контексті інтеграції України в європейський науково-інноваційний простір»*, 11–13 вересня 2017 р., м. Одеса. С. 4–9.

6. Бандус В. О. Дослідження пасових передач у працях В. О. Добровольського. *XV Міжнародна молодіжна науково-практична*

конференція «Історія розвитку науки, техніки та освіти», 13 квітня 2017 р., м. Київ. С. 10–13.

7. Бандус В. О. Розвиток прикладної механіки в Одеському політехнічному інституті в 20–30-і рр. XX ст. *Матеріали Всеукраїнської наукової конференції «Освіта і наука в умовах глобальних трансформацій»*, 24–25 листопада 2017 р., частина I, м. Дніпро. Дніпро: СПД «Охотнік», 2017. С. 286–287.

8. Бандус В. О. Внесок В.О. Добровольського і його наукової школи в розвиток дисципліни «Деталі машин». *XXIII Всеукраїнська наукова конференція молодих істориків науки, техніки і освіти та спеціалістів, присвячена 100-річчю Національної Академії Наук України*, 20 квітня 2018 р., м. Київ. Київ. 2018. С. 12–15.

9. Бандус В. О. Професор Костянтин Іванович Заблонський – Видатний учень В. О. Добровольського. *XVI Міжнародна молодіжна науково-практична конференція «Історія розвитку науки, техніки та освіти»*, присвячена 120-річчю Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського», 19 квітня 2018 р., м. Київ. 2018. С. 12–14.

10. Бандус В. О. Харківський період життя та діяльності В. О. Добровольського. *Україна в гуманітарних і соціально-економічних вимірах*. Матеріали III Всеукраїнської конференції. 30–31 березня 2018 р. м. Дніпро. Ч. II. Дніпро. 2018. С. 84–85.

11. Бандус В. О. Шляхи вдосконалення конструкцій машин в працях В. О. Добровольського. *Матеріали 17-ї Всеукраїнської наукової конференції «Актуальні питання історії науки і техніки»*, 27–29 вересня 2018 р., Київ, 2018. С. 25–27.

12. Бандус В. О. Дослідження підйомних кранів та землечерпальних машин в науковій спадщині професора В. О. Добровольського. *Way Science Сучасний рух науки: тези доп. IX міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*, 2–3 грудня 2019 р., м. Дніпро. 2019. Т.1. С. 55–60.

13. Бандус В. О. Життя та діяльність В. О. Добровольського в період радянсько-німецької війни 1941–1945 рр. *Соціально-гуманітарні дослідження та інноваційна освітня діяльність*. Матеріали Міжнародної наукової конференції «Соціально-гуманітарні дослідження та інноваційна освітня діяльність», яка відбудеться 24–25 травня 2019 р. Дніпро, 2019. С. 138–140.

14. Бандус В. О. Професор В. О. Добровольський як педагог та викладач одеського політехнічного інституту. *XXIV Міжнародна науково-практична конференція «проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки в контексті інтеграції України в європейський науково-інноваційний простір»* 19–21 червня 2019 р. Одеса. К.: Видавництво «Фенікс», 2019. С. 197–200.

15. Бандус В. О. Інженерно-практична діяльність професора В. О. Добровольського в 20–30-х рр. XX ст. *Гуманітарні науки у контексті суспільно-політичних викликів: зб. матеріалів Міжнародної наук.-практ. конф.*, 21–22 травня 2020 р. Одеса: БМВ, 2020. С. 12–14.

Наведені публікації містять результати безпосередньої роботи здобувача на окремих етапах дослідження, повною мірою відображають основні положення та висновки роботи.

3.4.5. Повнота опублікованих результатів дисертації

Матеріали дисертації були надані для широкого ознайомлення фахівцям і спеціалістам, а результати та основні положення її повністю висвітлені у друкованих виданнях.

Вважаємо, що опубліковані матеріали повністю відображають зміст дисертаційної роботи та відповідають вимогам пункту 11 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, Затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167.

3.5. Висновки за розглядом дисертації та наукових публікацій:

Дисертаційна робота є закінченою науково-дослідною роботою, що відповідає спеціальності 032 – Історія та археологія, виконана на високому науковому рівні з використанням комплексу сучасних методів дослідження, зокрема взаємодоповнювальних методів – історичного пізнання, історичних методів (історико-генетичний, проблемно-хронологічний, порівняльно-історичний, ретроспективний, історико-біографічний, бібліографічний, просопографічний, періодизації); загальнонаукових методів (аналіз, синтез, індукція та дедукція, системний, логічний). Значну увагу приділено методам історіографічного, джерелознавчого, термінологічного, контент-аналізу. Наукові положення підтверджуються репрезентативною джерельною базою, що свідчить про достовірність одержаних результатів.

Порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації) в дисертації та наукових публікаціях, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації не виявлено, про що свідчить аналіз звітів перевірки дисертації на плагіат.

Надані здобувачем дисертація та наукові публікації відповідають вимогам пунктів 10, 11, 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, Затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167.

4. АПРОБАЦІЯ ДИСЕРТАЦІЇ

4.1. Апробація матеріалів дисертації на конференціях

Результати досліджень доповідались і були схвалені на 15 Міжнародних та Всеукраїнських наукових конференціях, зокрема: II Всеукраїнській науковій конференції «Актуальні проблеми розвитку освіти і науки в умовах глобалізації» (Дніпро, 28–29 жовтня 2016 р.), XV Міжнародній молодіжній науково-практичній конференції «Історія розвитку науки, техніки та освіти» (Київ, 13 квітня 2017 р.), Двадцять другий всеукраїнській науковій конференції молодих істориків науки, техніки і освіти та спеціалістів за темою: «Шляхи відродження науки України» (Київ, 14 квітня 2017 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання державно-правового розвитку України» (Одеса, 21–23 червня 2017 р.), XXII Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки в контексті інтеграції України в європейський науково-інноваційний простір» (Одеса, 11–13 вересня 2017 р.), 16-й Всеукраїнській науковій конференції «Актуальні питання історії науки і техніки» (Київ, 5–7 жовтня 2017 р.); Всеукраїнській науковій конференції «Освіта і наука в умовах глобальних трансформацій» (Дніпро, 24–25 листопада 2017 р.); III Всеукраїнській конференції «Україна в гуманітарних і соціально-економічних вимірах» (Дніпро, 30–31 березня 2018 р.), XVI Міжнародній молодіжній науково-практичній конференції «Історія розвитку науки, техніки та освіти», присвяченій 120-річчю Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського» (Київ, 19 квітня 2018 р.), Всеукраїнській науковій конференції молодих істориків науки, техніки і освіти та спеціалістів, присвяченій 100-річчю Національної академії наук України (Київ, 20 квітня 2018 р.), 17-й Всеукраїнській науковій конференції «Актуальні питання історії науки і техніки» (Київ, 27–29 вересня 2018 р.), Міжнародній науковій конференції «Соціально-гуманітарні дослідження та інноваційна освітня діяльність» (Дніпро, 24–25 травня 2019 р.), XXIV Міжнародній науково-практичній

конференції «Проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки в контексті інтеграції України в європейський науково-інноваційний простір» (Одеса, 19–21 червня 2019 р.), IX міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «WayScience Сучасний рух науки» (Дніпро, 2–3 грудня 2019 р.), Міжнародній наук.-практ. конф. Гуманітарні науки у контексті суспільно-політичних викликів (Одеса 21–22 травня 2020 р.).

4.2. Фаховий семінар для апробації дисертації

Фаховий семінар для апробації дисертації проведено на засіданні кафедри «Українознавство, культурологія та історія науки» НТУ «ХП» 22.09.2019 р.

На фаховому семінарі для апробації дисертації здобувач викладав основні положення дисертації та відповів на запитання та зауваження. Фаховий семінар для апробації дисертації мав характер відкритої наукової дискусії, в якій взяли участь рецензенти, науково-викладацький штат кафедри «Українознавство, культурологія та історія науки» НТУ «ХП» та представники кафедри «Інформаційно-вимірювальні технології і системи», «Радіoeлектроніка», «Автомобіле- і тракторобудування» НТУ «ХП», центру краєзнавства ім. академіка П. Тронька Харківського національного університету ім. В.Каразіна та методичного відділу НТУ «ХП».

За результатами фахового семінару для апробації дисертації дисертація здобувача була схвалена до захисту (Витяг з протоколу № 3 від 22.09.20 засідання кафедри «Українознавство, культурологія та історія науки» НТУ «ХП»).

5. ВИСНОВКИ

5.1. Дисертаційна робота є закінченою науково-дослідною роботою, що відповідає спеціальності 032 – Історія та археологія, виконана на високому науковому рівні, побудована на значній історіографічній та джерельній базі з використанням сукупності методів як історичної науки, так і суміжних

галузей, порівнянні отриманих результатів з результатами попередників та їхньому критичному аналізі та синтезі. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційної праці обумовлюється дотриманням принципів історизму та об'єктивності. Дисертаційна робота побудована за концептуально-проблемним принципом і має внутрішню логіку викладу матеріалу. Висновки надані дисертантом аргументовані, базуються на узагальненні та критичному підході до опрацювання масиву опублікованих і архівних джерел, що свідчить про достовірність одержаних результатів.

5.2. Порухень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації) в дисертації та наукових публікаціях, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації не виявлено, про що свідчить аналіз звітів перевірки дисертації на плагіат.

5.3. Надані здобувачем дисертація та наукові публікації відповідають вимогам пунктів 10, 11, 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, Затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167 та положень Вимоги до оформлення дисертації затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40.

5.4. За результатами фахового семінару для апробації дисертації, згідно пункту 14 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, Затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, дисертація здобувача схвалена до захисту.

5.5. Рекомендуємо наступний склад ради:

Голова ради:	
Прізвище ім'я по батькові	Скляр Володимир Миколайович
Вчений ступінь, шифр, назва спеціальності, за якою захищена дисертація, рік присудження	Доктор історичних наук 09.00.12 – Українознавство, 2010 р.
Вчене звання (за спеціальністю, кафедрою), рік присвоєння	Професор кафедри «Історія науки і техніки», 2013 р.
Місце основної роботи, посада	НТУ «ХПІ», завідувач кафедри «Українознавство, культурологія та історія науки»
Перший рецензент:	
Прізвище ім'я по батькові	Тверитникова Олена Євгенівна
Вчений ступінь, шифр, назва спеціальності, за якою захищена дисертація, рік присудження	Доктор історичних наук 07.00.07 – Історія науки й техніки, 2018 р.
Вчене звання (за спеціальністю, кафедрою), рік присвоєння	Доцент кафедри «Інформаційно-вимірювальні технології і системи», 2012 р.
Місце основної роботи, посада	НТУ «ХПІ», професор кафедри «Інформаційно-вимірювальні технології і системи»
Другий рецензент:	
Прізвище ім'я по батькові	Гутник Марина Валеріївна
Вчений ступінь, шифр, назва спеціальності, за якою захищена дисертація, рік присудження	Кандидат історичних наук 07.00.07 – Історія науки й техніки, 2010 р.
Вчене звання (за спеціальністю, кафедрою), рік присвоєння	Доцент кафедри «Історія науки і техніки», 2014 р.
Місце основної роботи, посада	НТУ «ХПІ», доцент кафедри «Українознавство, культурологія та історія науки»
Перший опонент:	
Прізвище ім'я по батькові	Рябченко Ольга Леонідівна
Вчений ступінь, шифр, назва спеціальності, за якою захищена дисертація, рік присудження	Доктор історичних наук 07.00.01 – Історія України, 2013 р.
Вчене звання (за спеціальністю, кафедрою), рік присвоєння	Професор кафедри «Історія і культурологія», 2015 р.
Місце основної роботи, посада	Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, завідувач кафедри «Всесвітня історія»
Другий опонент:	
Прізвище ім'я по батькові	Кушлякова Надія Миколаївна
Вчений ступінь, шифр, назва спеціальності, за якою захищена дисертація, рік присудження	Доктор історичних наук 07.00.07 – Історія науки й техніки, 2017 р.
Вчене звання (за спеціальністю, кафедрою), рік присвоєння	Доцент кафедри «Українознавство», 2015 р.
Місце основної роботи, посада	Західнодонбаський інститут «ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом» (м. Павлоград), завідувач кафедри «Соціально-гуманітарної підготовки та права»

Наголошуємо, що після видачі здобувачеві цього висновку забороняється вносити зміни до тексту дисертації!